

EFICIENTIZAREA COMUNICĂRII PĂRINȚILOR CU COPIII DE VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ ÎN PERIOADA PANDEMIEI

EFFICIENCY OF COMMUNICATION OF PARENTS WITH PRESCHOOL CHILDREN IN THE PANDEMIC PERIOD

*Pavlenko Lilia, dr., conf.univ.,
Universitatea de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău,
Morari Ludmila, masterandă,
Universitatea de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău*

*Pavlenko Lilia, PhD, Associate Professor,
Tiraspol State University based in Chisinau,*

ORCID: 0000-0003-1707-9045

*Morari Ludmila, master student,
Tiraspol State University based in Chisinau*

ORCID:0000-0002-9673-9277

Abstract: *The efficiency of parents' communication with their children has always been a topic of discussion in the pedagogical and psychological environment. The pandemic period introduced certain difficulties in the communication process regarding the given relationship, so that their knowledge becomes both current and necessary. In this paper, the authors set out to present to teachers in preschools some theoretical reflections and practical results to support and improve communication between parents and children in such a challenging period.*

Key-words: *communication, efficiency, parents, children, pandemic period.*

Pe parcursul ultimului an întreaga societate se supune unui volum imens de schimbări. Odată cu apariția pandemiei COVID-19 se impun sarcini de adaptare în formarea și dezvoltarea noilor capacități atât pentru instituțiile preșcolare, cât și pentru familii - să devină apti de autoinformare și autoformare continuă. Trăim într-o perioadă în care apar schimbări peste schimbări: grădinița un timp a lucrat în regim online, iar cadrele didactice sunt încurajate să activeze de acasă. E o adaptare rapidă la un ritm incert pentru părinți, copii și cadre didactice. Instituțiile preșcolare informează părinții cu noile reguli parvenite la moment, încercând să amelioreze situațiile de adaptare a părinților/copiilor la noile decizii- rapid și eficient.

Pandemia Covid-19 a declanșat diverse episoade de criză care au devenit prevalente în lumea de astăzi. După cum remarcă specialiștii [1, 2, 3, 4, 8], pandemia de coronavirus reprezintă o criza globală de sănătate definitivă pentru timpurile noastre și una din cele mai mari provocări. De la apariția sa la sfârșitul anului trecut, virusul s-a răspândit pe toate continentele. Se poate spune ca trăim astăzi într-o societate globală, plină de evenimente generatoare de crize de tot felul atât la nivel social, cât și la nivel familial sau individual. Din punct de vedere epistemologic evoluția fenomenelor de astăzi, fie ele sociale, economice, politice nu mai sunt liniare, ci se realizează printr-o succesiune de crize.

O criză nu se referă neapărat la o situație sau un eveniment traumatic, ci la reacția unei persoane la un eveniment. O persoană ar putea fi profund afectată de un eveniment, în timp ce un alt individ suferă puțin sau deloc efecte rele. Deseori ne gândim la o criză ca la un dezastru brusc neașteptat, un dezastru natural sau un alt eveniment cataclismic. Cu toate acestea, crizele pot varia

substanțial în funcție de tipul și severitatea acestora. Pandemia are implicații psihologice asupra întregii populații, însă diferite grupuri de vârstă trăiesc aceste efecte diferit [6, p.9].

Frica, anxietatea, tristețea se acutizează odată cu distanțarea de școală, grădiniță, serviciu, prieteni, se schimbă bunăstarea psiho-emoțională a oamenilor în perioada pandemiei COVID-19 și abordarea modului în care aceștia au răspuns la măsurile de izolare impuse de către autorități. Deși măsurile erau rezonabile și necesare, acestea au produs efecte semnificative asupra bunăstării psiho-emoționale a populației. Astfel numeroase familii au raportat o înrăutățire a bunăstării psiho-emoționale în perioada crizei pandemice, comparativ cu perioadele normale ale anului. Efectele negative ale măsurilor de izolare s-au răsfrânt cel mai mult asupra familiilor, a copiilor și părinților și persoanelor cu venituri modeste. Nemulțumirea față de propriul mod de viață, izolarea fizică și măsurile de distanțare, au provocat, la rândul lor schimbări de comportamente [2, p.26].

Pandemia Covid-19 avansându-se, implică unele tulburări sociale. Cercetătorii Allen H. Center și Patric Jackson, în lucrarea lor „Practica relațiilor publice”, susțin că, de fapt, situațiile de criză sunt „o luptă (sau un conflict) extrem de stresantă cu un mediu adversativ, marcată de un potențial periculos care poate duce la dezastre financiare sau pierderi de vieți omenești, după care lucrurile nu vor mai fi niciodată ca înainte” [3, p.36]. Studiul diverselor situații socio-umane, perturbate din punct de vedere al ritmului lor de viață, pune problema factorului declanșator în situația de criză. Unii cercetători ai acestui fenomen sunt de părere că, deși determină mari dificultăți de management, creează panică și stări de stres sau de disconfort psihologic. Mulți se concentrează asupra modului în care o persoană se ocupă de eveniment, mai degrabă decât cu evenimentul în sine. Opinia experților rezultă: „Oamenii se află într-o stare de criză atunci când se confruntă cu un obstacol în calea unor importanțe de viață- și un obstacol care este, pentru vreme, înșurmontabil prin utilizarea metodelor obișnuite de rezolvare a problemelor” (Caplan,1961)[8, p.3].

În contextul descris, iese în evidență una dintre formele de criză, și anume, *criza de comunicare*. Criza de comunicare este înțeleasă ca o provocare pe care fiecare instituție o poate întâmpina, dar în fața căreia multe pot eșua) [8]. Părintele și copilul comunică prin tot ceea ce exteriorizează, începând cu prezența fizică și continuând cu vorbele rostite, până la cel abia perceptibil zâmbet îngăduitor sau tăcere. Orice comportament al fiecăruia dintre cei doi termeni ai relației are valoare de mesaj. De aceea, nu numai ce spune părintele, ci tot ceea ce face el în contextul educațional sau familial, dar tangential, este recepționat de copii și are influență asupra lor. De aici, decurge rolul de model comportamental.

Atât pentru educația prezentă, cât și pentru formarea copilului în perspectiva adultului, *comunicarea* are un rol deosebit. Ea stă la baza oricărei intervenții educative. Accentul cade tot mai mult pe familie, pe sporirea rolului educației parentale, pe utilizarea întregii palete de retroacțiuni comunicaționale cu preșcolarii. Întregul proces de organizare și desfășurare a activității copilului este reglementat de matur prin comunicare. Prin urmare, problema competențelor comunicaționale îi privește deopotrivă pe părinte/cadru didactic și pe copii, fie că e vorba de perfecționare în cazul primilor, fie că e vorba de formare- dezvoltare în cazul celorlalți [5, p.19].

Odată cu apariția situației pandemice numeroase familii au suferit diverse situații de criză, începând de la cea economică, urmată de cea psihologică, și, de asemenea, fiind urmată de cea comunicațională. Alegerea conștientă de creștere a copiilor necesită timp și eforturi, iar îndatorirea de părinte este una din cele mai dificile. O relație pozitivă cu micuțul intermediată de o comunicare pe măsură, motivațională, energică, optimistă, este esențială pentru creșterea unui

copil fericit și capabil de succes în viitor. Comunicarea pozitivă/eficientă clădește o atitudine de învingător și îl ajută să identifice mai ușor ce dorește în viață și să găsească soluțiile pentru a reuși.

Opțiunea noastră pentru această problemă se justifică prin ceea că până în prezent situația apărută a evaluat cu numeroase schimbări/ transformări, care la moment sunt prea puțin studiate, care pot produce frustrări, blocări și ratări în formarea competențelor comunicative a părinților în familie cu copiii de vârstă preșcolară.

Dar pentru a putea *forma*, părinții trebuie ei însăși *formați*. În speță, pentru a forma la copii competențe comunicative, părinții însăși trebuie să posede asemenea competențe, iar procesul de comunicare cu copiii este el însuși mijlocul de formare la aceștia a competențelor de comunicare. [5, p.7].

Activitatea principală a preșcolarului este jocul. Jocul are loc prin comunicare. Între cele două procese legătura este indisolubilă. Copilul învață comunicând cu părintele/cadrul didactic și cu alți copii și învățând comunică cu ei. Nu există act de învățare al copilului în care să nu fie implicată comunicarea: cu părintele prin prezența lui fizică sau simbolică, cu alte generații și cu lumea prin conținuturile cognitive, cu semenii prin comportamentele sociale, cu sine prin reflecție asupra Eului propriu. Părintele influențează direct copilul prin prezența sa activă. Prin atitudine, mesaj verbal, gestică, mimică, stare afectivă, exemplu personal etc. Părintele este un stimul ce determină la copil un răspuns care poate fi de acceptare cu convingere, acceptare formală, imitare, contagiune, rezistență etc. [4].

Rolul mesajului verbal și al modalităților de transmitere a acestuia în interacțiunea dintre membrii familiei și, în special, cu copilul, se pot completa cu alte aspecte ale acestui rol cum sunt: modul de adresare, tonul folosit, expresia emoțională care însoțește transmiterea și recepționarea mesajului, frecvența enunțurilor care exprimă ordin, comandă, amenințare, rugămintă, sugerare, sfat, încurajare, îndemn etc., atât în comunicarea în sânul familiei, cât și în alte împrejurimi)[4]. Însă, cu regret, situația pandemică apărută, ce se menține pe o perioadă destul de îndelungată, impune restructurarea comportamentelor comunicative între părinții preșcolare și cadrele didactice din instituțiile preșcolare, astfel comunicarea devine limitată, defavorizând procesul de socializare.

Stilul comunicațional al părintelui, în toate situațiile educative își pune amprenta asupra întregului sistem de relaționare părinte-copil, inclusiv în comunicarea cotidiană legată de formarea deprinderilor specifice. Acesta asigură sau nu, în funcție de calitatea lui, suportul motivațional și afectiv al tendinței copilului de autoafirmare și autorealizare.

În continuare, prezentăm rezultatele unui studiu referitor la determinarea stilului de comunicare al părintelui cu copilul de vârstă preșcolară în cadrul familiei în perioada de pandemie, caracterizată ca „perioadă de criză” și a dificultăților apărute. Opțiunea noastră pentru aceste aspecte se justifică prin aceea că până în prezent acestea au fost prea puțin studiate anume în contextual actual. Cercetările de până acum sunt orientate cu precădere spre formarea competențelor comunicative a părinților, prin aplicarea stilului de comunicare al acestora. Avem convingerea că sfera de cercetare a temei în discuție trebuie lărgită, sens în care am acționat în cercetare.

Drept metode de cercetare a fost aplicat *Chestionarul pentru identificarea stilului parental* și *Metoda convorbirii* în scopul identificării problemelor de comunicare a părinților cu copiii în perioada de pandemie. În studiu au participat două grupuri de părinți, în total 38 de subiecți. Rezultatele chestionarului pot fi observate în Figura 1.

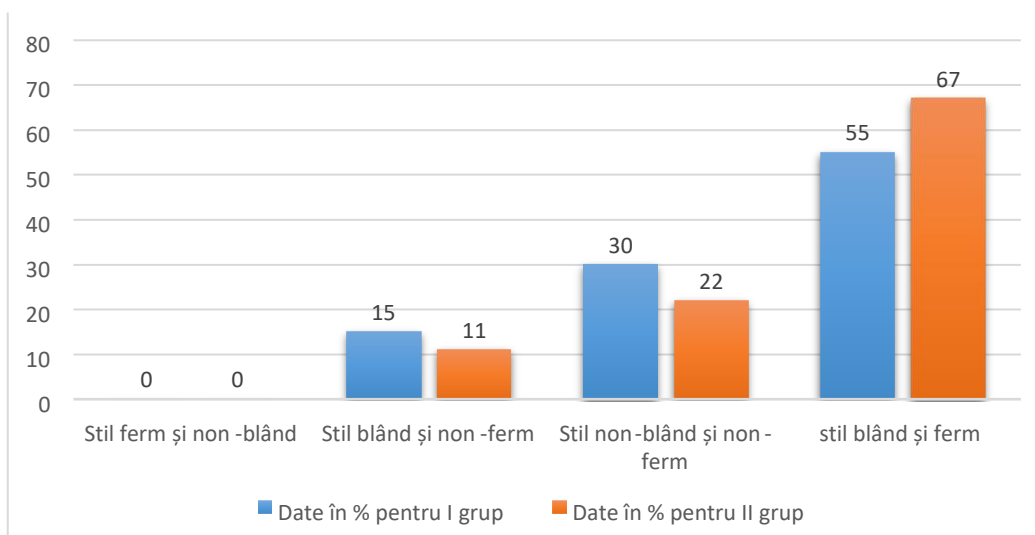

Figura 1. Rezultatele obținute la Chestionarul pentru identificarea stilului parental (grupul 1 și 2)

După cum observăm din figură, cotele cele mai înalte au fost înregistrate la stilul *blând și ferm*, cu prevalarea datelor pentru gr. 2 – 67% față de 55% pentru gr. 1, ceea ce înseamnă, conform specialiștilor din domeniu că în ambele grupuri părinții în marea majoritate „discută cu copiii, inclusiv, și asupra comportamentelor inacceptabile, se concentrează pe comportament, nu blamează copiii, stabilesc limite cu consecințe clare pentru nerespectarea lor, aplică o constrângere rezonabilă pentru învățarea auto-disciplinei, frecvent laudă copilul, îi arată dragoste etc. Copiii crescuți în această manieră experimentează o stare de bine socio-emoțională și au reușite pe măsura potențialului lor,, [7, p.70].

Următoarele date pledează pentru stilul *non-blând și non-ferm* care dovedesc un nivel sub mediu. Pentru gr.1 de părinți – 30% și pentru gr.2 – 22%. Să înțelegem că această categorie de părinți, conform opiniei specialiștilor, „își critică sever copiii pentru comportamentele lor greșite, dar nu le oferă aproape niciodată laude pentru comportamentele bune. Ca și rezultat, ei vor avea comportamente cronice de încălcare a regulilor, vor întâmpina probleme cu legea, vor fi furioși și frustrați pentru că nu reușesc aproape niciodată să-și mulțumească părinții, vor testa limitele părinților pentru a-i face pe aceștia să arate că le pasă,, [7, p.69].

Și stilul care a înregistrat date mai modeste se referă la configurația *blând și non-ferm*. Conform autorilor, acest stil se referă la situația în care „părinții arată dragoste și afecțiune, dar realizează puține solicitări și stabilesc puține limite. Părinții care au acest pattern par să procedeze așa fie din dorința de a nu-și frustra copilul, fie din sentimentul de vinovăție. Copiii din astfel de familii pot deveni aiuriți, sunt lipsiți de putere, egocentriți, infantili emoționali și dependenți, au o toleranță scăzută la frustrare și evită responsabilitățile,, [7, p.69].

Așadar, în linii generale, în aceste două grupuri de părinți observăm că tendința este de a comunica cu copiii într-un stil mai democratic, prietenos și aceasta denotă o înțelegere mai bună a nevoilor de dezvoltare a copilului, respectarea drepturilor lui, responsabilitatea părinților pentru a oferi copilului o educație de calitate.

Totodată, observăm diferențe în date la nivel de grup. Astfel, primul grup de părinți atestă date mai înalte la manifestarea stilului *non-blând și non-ferm* (30% din răspunsuri) comparativ cu răspunsurile părinților din gr. 2 – 22%. La fel, se observă că în demonstrarea stilului *blând și ferm* părinții din gr.1 au acumulat date mai scăzute ca cei din gr.2: 55% (gr.1) față de 67% (gr.2). Deci,

putem presupune că mediul grupului poate într-o oarecare măsură influența manifestarea stilului parental.

Pentru a concretiza dificultățile apărute în comunicare în perioada pandemiei a fost aplicată *Metoda convorbirii*. Câteva exemple de răspunsuri le prezentăm în tabelul 1.

Tabelul 1. Unele răspunsuri ale părinților din cadrul Convorbirii

A	Cu ce greutăți v-ați confruntat în comunicarea cu copilul Dvs. în perioada de pandemie?	Gr.1	Gr.2
1.	Lipsa de comunicare/socializare cu semenii	30%	38%
2.	Cointeresarea copilului de a realiza anumite sarcini/activități	20%	22%
3.	Renunțarea la gadgeturi și TV	20%	17%
4.	Neîncrezuți în activitățile desfășurate: dacă corespund cerințelor, particularităților de vârstă ale copiilor	15%	11%
5.	De a explica copilului interdicția ce ține de: plimbări la terenul de joacă, izolarea la domiciliu	10%	6%
6.	Frica din imposibilitatea de a ține sub control situația dată	5%	6%
B	La care probleme/întrebări Dvs .ați dori să primiți ajutor/sprijin din partea specialistului (cadrului didactic)?		
1.	Modalități de lucru asupra vocabularului, exprimării corecte, alcătuirea de întrebări	35%	33%
2.	Modalități de motivare a copilului pentru acceptarea sarcinilor propuse	25%	27%
3.	Hobby-uri/activități distractive/divertisment- ce pot fi implimentate cu copiii în perioada pandemică	15%	17%
4.	Competențele pe care trebuie să le poseze copiii la domeniul „comunicare”	15%	17%
5.	S-au descurcat fără a întâlni impedimente/greutăți	10%	6%

Analizând răspunsurile părinților, observăm că perioada de pandemie a acutizat anumite aspecte ale comunicării părinților cu preșcolarii: în cea mai mare parte a fost limitat contactul fizic între copii - de la 30% la 38% dintre subiecți au marcat acest lucru, părinții au întâlnit probleme în a-i motiva pe copii să realizeze careva sarcini (aproape 20% dintre subiecți), la fel, în jur de 20% dintre părinți s-au lovit cu problema renunțării copiilor de la gadgeturi (până la 15% dintre subiecți).

Dacă ne referim la ajutorul pe care îl solicită părinții de la cadrele didactice în perioada de pandemie referitor la îmbunătățirea comunicării cu copii, răspunsurile părinților ar putea servi drept indicatori pentru specialiștii din domeniu în a reflecta asupra unui suport pedagogic. Datele din tabel arată că fiecare al treilea părinte este interesat de cunoașterea unor modalități de dezvoltare/stimulare a vorbirii preșcolarului acasă; fiecare al 4-lea părinte vrea să cunoască cum să-și motiveze copilul să realizeze sarcinile propuse. Este solicitat ajutorul specialistului și în desfășurarea la domiciliu a unor activități de divertisment (15-17% dintre subiecți). La fel, părinții vor să cunoască ce competențe comunicative trebuie să dezvolte copiii la vârsta preșcolară etc.

Altfel spus, perioada de pandemie a pus pe umerii părinților unele aspecte pedagogice legate de dezvoltarea și educația preșcolarului, fapt la care unii dintre părinții mai puțin au ținut cont, dar, totodată, s-a dovedit necesitatea implicării specialistului.

Concluzionând cele relatate, menționăm că perioada de pandemie este o perioadă de criză care introduce schimbări atât macrosociale, cât și microsociale, la nivel de comunicare în familie, comunicare părinți-copii. Datele experimentale au arătat că aproape în timp de un an de aflare în criză s-au făcut simțite unele probleme legate de comunicarea părinților cu preșcolarii ce careva timp au fost limitați în a frecventa grădinița, adică a socializa cu semenii, iar părinții, la rândul lor, au fost nevoiți să se afle în izolare, astfel perioada de comunicare în sânul familiei s-a extins. Această intervenție a făcut ca părinții să solicite sprijinul cadrelor didactice în cunoașterea și aplicarea unor metode pedagogice ce ar stimula dezvoltarea copilului. Pe de altă parte, cadrele didactice au să dea dovadă de o sensibilitate mai înaltă la schimbările apărute și să ofere părinților ajutorul necesar în o cunoaștere mai bună a nevoilor copilului și modalităților de eficientizare a comunicării.

Bibliografie:

- BARUS-MICHEL, J.; GIUST-DESPRAILES, F.; RIDEL, L. Crize. Abordare psihosocială clinică. Iași: Editura POLIROM, 1998, 248p. ISBN 973-683-030-6.
- CHICIUDEAN, I.; DAVID, G. Managementul comunicării în situații de criză. București: Comunicare.ro, 2011, 207 p. ISBN 978-973-711-317-7.
- CHICIUDEAN, I. Gestionarea crizelor de imagine. București: Comunicare.ro, 2010, 203p. ISBN 978-973-711-261-3.
- COMAN, C. Comunicarea de criză: Tehnici și strategii. Iași: Editura Polirom, 2009, 229p. ISBN 978-973-46-1437-0.
- DIMA, A.; PELIVAN, V. Curriculum de educație parentală și metodologia de organizare și realizare a programelor de educație parentală. Chișinău, 2018, 38p.
- *Învățământul și situația COVID-19 în Republica Moldova*. Grupul Operațional pentru Educație coordonat de ONU cu privire la situația COVID-19. Seria documentelor tematice, 2020, 19p.
- LOZAN, A. Forma de disciplinare parentală și dezvoltarea personalității copilului. Form of parental disciplinary and personality development of the child. Psihologie. Revista științifico-practică, volumul 35, nr. 3-4, 2019, ISSN E 1857-2502, ISSN P 2537-6276, <http://psihologie.key.md> (vizitat 31.03.21).
- VOICU, I.; MARINEANU, V. Intervenția de criză și primul ajutor psihologic. Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2016, 188p. ISBN 978-606-524-161-9.